

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 5 K, za pol leta 2-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 5-50 K, za Ameriko 6-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Pretakanje vina.

Čas prvega pretakanja vina je prišel, zato naj nihče ne zamudi, tega važnega kletarskega dela opraviti.

Letos, ko je vino izredno dragoceno, je še bolj treba, da ž njim pravilno ravnamo in da ga ne pustimo po nemarnosti pokvariti.

Zdaj, v mrzlem zimskem vremenu, ko so se drože v vinu že popolnoma polegile in ko se je vsled mraza tudi velik del vinskega kamna iz vina izločil, je najbolj pripraven čas, da ga od teh, lahko pokvarljivih snovi ločimo ali posnamemo. Zato imenujejo to delo Vipavci presnamanje vina.

Nobeden, še tako neznanen vinogradnik vipavske doline ne bode pustil čez zimo vino na drožeh, ker dobro ve, da z nastalo spomladno gorkoto pride vino v nevarnost, da se pokvari.

Na Dolenjskem je pa, žal, dosti vinogradnikov in celo takih, ki se smatrajo za zelo učene in so le težko dostopni temu, da bi jih kdo podučil, ki so mnenja, da so drože v vinu nekaj posebno zlahtnega in da je takorekoč greh vino od drož presneti.

Mnogi pravijo celo: „otrok mora ostati pri materi,“ pri čemur je razumeti, da je vino otrok in drože njegova mati.

Če pa imenuje kdo vino otroka, ne sme reči, da so drože njegova mati, temveč njegovo blato. Da pa noben otrok v blatu rad ne leži, ampak vpije, da se ga očedi, to ve vsaka mati in tudi menda vsak oče.

Zato opustite, vinogradniki, starokopitne prislovice in nemarno ravnanje z vinom in oprimate se umnega kletarstva, ki veli: v zimskem času je treba vino od drož presneti.

Kaj so drože? Blato in izmeček. Obstoje po večini iz beljakovin, vinskega kamna in iz raznih glivic, med tem mnogo vinu škodljivih.

Spomladi, ko postane v kleti gorko, se prično drože v vinu s pomočjo v njih se nahajajočih glivic razkrajati, vino se skali, zašumi, in zavre.

Če se to komu ne zgodi, potem mora pač govoriti le o veliki sreči. Zato naj

se tej nevarnosti nihče ne izpostavlja in vino v sedanjem času pretoči.

Po pretakanju postane vino bolj stanovitno in se raj učisti.

Pri prvem pretakanju ali posnamanju vina veljajo ta-le pravila:

1) Če je vino stanovitne in svetle barve, dobro ga prezrači in se bo rado učistilo. Žveplati ga ni treba ali le malo. Tudi rdeče vino ne žveplaj močno, ker postane bolj svetle barve.

2) Če je vino bolj gosto, to je sluznato (volno), na zraku pa ne rjavi, potem ga dobro prezrači, z metlico raztepi in dobro zažveplaj. Isto stori, če diši vino po žveplenem vodiku (gnilih jajc).

3) Če je vino kalno, pa kaže znamenja kake bolezni, posebno pa znamenja rjavenja (to je, da v kozarcu v 24 urah porjavi), ga ne mešaj preveč z zrakom in ga dobro zažveplaj.

4) Vino pretoči le v zdrav, dober, popolnoma čisto pomit sod.

5) Ker je dobrega žvepla za žveplanje vina težko dobiti, poslužuj se mesto njega natrijevega bisulfita, to je belega, močno po žveplu dišečega praška.

Dobiš ga v drogerijah in pri kmetijski družbi.

Na vsak hektoliter (100 litrov) vina vzemi v prvem slučaju 2 do 3 g v drugem 3 do 4 v tretjem 4 do 5 gramov, toraj največ pol deke natrijevega bisulfita na hektoliter vina.

Bisulfit se razmeša v kozarcu čiste vode, se vlije v vino in se tam dobro premeša. B. Skalicky.

Zborovanje zaupnikov Sloven. ljudske stranke.

V Ljubljani, dne 27. decembra 1917. (Po Slovincu.)

II.

Nato predlaga prelat Kalan, naj se odpošlje cesarju naslednja udanostna brzojavka:

Njega Veličanstvu cesarju Karolu
Prvemu na Dunaju.

Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke, najmočnejše politične organizacije

na Kranjskem, zbran dne 27. decembra v Ljubljani prvokrat, odkar je Vaše Veličanstvo zasedlo slavni habsburški prestol, izraža Vašem Veličanstvu in prejasni vladarski hiši svojo odkritosrčno udanost in neomajno zvestobo; se iskreno zahvaljuje za prekrasno cesarsko besedo, da hoče Vaše Veličanstvo biti svojim narodom mil vladar in jim dati vsem enake pravice;

s hvaležnostjo pozdravlja, da se je Vaše Veličanstvo na čelo postavilo mirnemu stremljenju, in upa, da se bo plemenitemu in vztrajnemu prizadevanju Vašega Veličanstva čimpreje posrečilo, konec napraviti strahotam vojne; kot katoliška stranka tudi s hvaležnostjo in zadoščanjem pozdravljamo Vašega Veličanstva iz spoštovanja do prave človeške časti izvirajočo vitežko odločbo zoper dvoboj.

V globoki spoštljivosti

Za zbor zaupnikov
S. L. S. prelat Kalan.

Sprejeto z viharnim odobravanjem.

Dalje predlaga prelat Kalan naslednjo udanostno izjavo ljubljanskemu škofu:

Udanostna izjava Presvetlemu gospodu knezoškofu ljubljanskemu dr. Antonu B. Jegliču.

Zbor zaupnikov Slov. ljudske stranke, zbran dne 27. decembra 1917 v Ljubljani, izraža svojemu škofu sinovsko udanost ter se mu iskreno zahvaljuje:

da po navodilih sv. očeta Benedikta XV. tako vneto deluje za svetovni mir, da je v najodličnejši dobi življenja Slovencev vse sinove slovenskega naroda ob deklaracijskem programu združil in zedinil, da je tako jasno, odločno in močasto nastopil za obstoj in edinost Slov. ljudske stranke.

Nadejamo se, da bo Presvetli vladika končno kot sad svojega plemenitega stremljenja za blagor Cerkve in naroda videl vso svojo duhovščino združeno in zedinjeno.

Za zbor zaupnikov
S. L. S. prelat Kalan.

Ko je prelat Kalan prečital to izjavo, so zborovalci vpriporili burne ovacije škofu. Izjava se sprejme soglasno.

Obsodba razdružitve Slov. ljud. stranke.

K besedi se oglasi župnik Finžgar: Prelat Kalan nam je v svojem govoru pojasnil potek dogodkov, vsled katerih je bilo nujno potrebno, da smo danes prišli skupaj. Zdi se nam potrebno, da storimo kratek sklep, da obsojamo razdružitev stranke. Zato predlagam:

Zbor zaupnikov Slov. ljudske stranke, kateri je po § 3. strankinega pravilnika kot „vrhovna oblast v vseh zadevah stranke, bodisi načelno-pragmatičnih ali taktičnih, parlamentarnih ali izvenparlamentarnih in čegar sklepi so merodajni za postopanje stranke odnosno njenih organov v vsakem oziru in povsodi,“ izjavlja:

1. da obsoja poskus razdružitve stranke,
2. ugotavlja, da Slov. ljudska stranka prej kakor slej obstoji.

Soglasno sprejeto.

Govor poslanca Jarca.

Nato pride na vrsto točka: Državni zbor. Poroča drž. poslanec Jarc:

Avstro-Ogrska monarhija je praznovala 50 letnico, odkar obstoji v sedanji obliki. Praznovala je jubilej dualizma, jubilej premoči Nemcev in Mažarov. Kako žalosten je ta jubilej. Kje so zastave, kje navdušenje ljudstva. Odkod tudi navdušenje? Pri nas ljudstvo strada, Mažar pa živi v izobilju. Državni zbor, ki se je sešel po treh letih, je pokazal popolnoma jasno, da tudi med Nemci ni nobenega navdušenja za dualizem. Ko bi v državnem zboru glasoval vsak po svojem prepričanju, bi dualizem prvi dan propadel.

Triletna doba je bila katastrofa za državo. Ime Stürgkhovo bo s črnimi črkami zapisano v zgodovini Avstrije in še posebno v zgodovini Slovenije. Ta sistem je povod, da hočejo narodi biti gospodarji v lastni hiši. Pod Stürgkhom je bilo vse vezano. Cenzura je bila grozna. Deželnega šolskega sveta referentu se je zdelo potrebno prepovedati po šolah iz Krsta pri Savici stihe: „Največ sveta otrokom sliši Slave...“ Stürgkhov sistem je kriv, da danes nihče več ne spoštuje vladnih odredb. Stürgkh je mislil, da bodo okrajni glavarji najboljši trgovci in pospe-

Utemeljitev mest Črnomlja in Metlike.

Leopold Podlogar. (Dalje. I.)

Očak Bertold, ki je kazal v pastirskem delovanju globoko pobožnost in pravo apostolsko skrb za izročeno mu ljudstvo, se je zanimal za Belo Krajino. Kot velik dobrotnik samostanov in cerkva, je prišel v spremstvu gornjegrajskega in stiškega opata osebno na Metliško. Dne 18. oktobra l. 1228. je ustanovil župnijo Črnomelj in ji podredil štiri podružnice: Tri fare pri Metliki, Vinico, Semič in Podzemelj. V Črnomlju je postavil prvega župnika Ivana.

Semič, Vinica, Tri fare (Metlika) in Podzemelj takrat ni bil brez duhovnika. Črnomelj je postal v tem letu neko osrednje dušnopastirskega delovanja v Beli Krajini po načinu sedanjih dekanij.

Od Šponhajmcev so podedovali Belo Krajino goriški grofje okoli leta 1280. Ti so dobili od cesarja za visoko vojno po-

sojilo Koroško in Kranjsko. Temu posestvu so pridružili še Slovensko Krajino, podedovano od Šponhajmcev. Od te dobe je Metliško ali Bela Krajina združena s Kranjskim. Nemškim križarjem, bogato obdaranim so poverili obrambo meje proti Hrvaški.

Leta 1353. je sklenil goriški grof Albert IV. z avstrijskim vojvodom Rudolfom (utemeljitelj mesta Rudolfovo z ustanovnim pismom 7. aprila l. 1365) dedno pogodbo, da prepusti za slučaj smrti svoja posestva in zraven še metliško grofijo vojvodom avstrijskim.

Albert je umrl l. 1374. Habsburžani so podedovali Belo Krajino in jo združili s Kranjsko. Po tej združitvi s Kranjsko se opaža, da je bila uprava Bele Krajine vendar precej neodvisna od ostale dežele. Kranjska je imela svojega deželnega glavarja, Metliško tudi svojega, ki pa ni bil deželnemu glavarju kranjskemu nič podrejen, ampak samostojen gospodar, odvisen le od deželnega kneza. Zadnji metliški glavar (glavar je imel svoj sedež vedno

v Metliki) je bil Anton pl. Thurn (1543 do 1556). Z njim izgine vrsta metliških glavarjev in na Kranjskem nastopi skupni deželni glavar Jakob pl. Lamberg († 1566).

Avstrijski vojvodi so potrjevali Metliki in Črnomlju pravice in svobosčine, zadobljene že od goriških grofov. Te niso bile malenkostne. Če tudi oba selišča še trga, sta uživala Črnomelj in Metlika že l. 1305. po naklonjenosti goriških grofov m e š č a n s k e pravice v isti meri, kakor Kostanjevica in njeni meščani. Iz te in drugih milostnih darovnic se spozna, da se ta odlika ni delila na slepo, ampak iz važnih razlogov. Gospodarski pomen ne pride v tem oziru v poštev, pač pa strategični.

V dobi, ko je Bela Krajina prešla v last Habsburžanov, Turki, strah Evrope, že niso bivali več tam ob obalah Črnega morja, trkati so jeli na vrata osrednje Evrope same. Jugoslovani so se ustavili rastoči turški sili na Kosovem. Na dan sv. Vida l. 1389. je bila krščanska vojska popolnoma poražena. Jugoslovanske pesmi objokujejo to nesrečo, katere kriva je bila

še danes zloglasna nesloga, Slovanov drugi podedovani greh, ki odtuja brata bratu in trga sorodne vezi.

Krvave zmage na Kosovem se Turki niso dolgo veselili. Še tisti večer postane Murad žrtev Miloš Obiliča, ki prebode z mečem njegovo krvoločno srce. Ta junaški čin pa Turkov ni poparil, ampak še bolj usrdil. Muradovo smrt je imel maščevati Bojasid I. (1389—1403). Njegovi konji so prvokrat teptali slovensko zemljo.

Kmalu po zmagi na Kosovem so pohajali Turki na Ogrsko. Leta 1396. 28. septembra se jim je pri Nikopolju zoperstavil ogrski kralj Žiga. Pred tem mestom so se Slovenci prvokrat kosali s Turki. Vodil jih je celjski grof Herman II. On kakor Žiga sta se komaj rešila z bojišča, kjer je marsikateri hrabri sin slovenske matere izdihnil svojo junaško dušo.

Dvanajst let pozneje, 9. oktobra 1408. so udri Turki čez Kulpo na Belokranjsko in prav po turško obiskali Črnomelj in Metliko. Tri leta pozneje so zopet upriporili Turki pred obema mestoma turški ples

ševaltelji kmetijstev. Ustanovil je centrale, katerih posledica je bila, da je produkcija padala. Letos smo pridelali polovico manj.

Nato preide govornik na begunsko vprašanje. Trope beguncev so se valile iz Goriške na Kranjsko, v barakah zdihuje velik del slovenskega ljudstva. In potem si upa „Resnica“ pisati, da sva jaz in dr. Krek šarila od Loke do Žirov, da bi se to ozemlje izpraznilo. Stvar je bila takale: Ko so Italijani navalili na tolimnsko območje, se je zastopnik vojaškega poveljstva, stotnik generalnega štaba obrnil na naju, naj bi pripravila vse potrebno za slučaj, če bi se Italijan posrečilo prodreti. Mi smo stvar organizirali, povedali ljudem čisto odkrito, begali pa nismo nikogar. Isti nalog je imel dr. Pegan za vipavsko dolino in tajnik Slovenske kmečke stranke Kolenc je bil radi tega vojaščine oproščen. Če sta kaj naredila, ne vem.

In kako so delovala vojaška sodišča? Videli ste, kako so gonili ljudi na morišče, kako so jih streljali kot zajce! Vsega tega sta kriva Stürgkh in Hochenburger. Poslanci niso bili varni. Obsojen je bil tovariš Grafenauer. (Burne ovacije Grafenauerju). Stürgkh je bil za to, da se vpeleje v državni nemški državni jezik, da se izloči Galicija, da se nam poslancem nadene nagobčnik, Fric Adler pa je prekrizal vse te načrte.

Takozvana „Resnica“ očita, da „Slov. hrv. klub“ med vojsko ni deloval. To ni res. „Slov. hrv. klub“ ni počival, zboroval je, ampak če smo hoteli sklepe priobčiti v listih, je bila tam bela lisa. V Gradcu smo zborovali, v sosednji sobi pa je bil detektiv. To je bilo takrat, ko je dr. Šustersiž rekel: Proti Čehom moramo biti skrajno previdni.

Dr. Krek je pričel delovati, da se združi vse za varstvo svojih pravic. Ta misel je premagala in njen sad je jugoslovanska deklaracija.

Po smrti Stürgkhovi niso nehale nemške intrige. Körber je bil le malo časa na krmilu. Spitzmüllerjev poskus, da bi preosnoval vlado se je ponesrečil. Prišel je Clam-Martinić, ki je izjavil, da je njegov program Avstrija. Tudi on je padel. Sedel je Seidlerjev začasni kabinet. Spočetka nismo imeli povoda nastopiti proti njemu; in dovolili smo mu začasni proračun. Med tem je prišla amnestija, ki je napravila med nami dober vtis, med Nemci pa hud odpor. Spravili smo v red begunsko vprašanje, vojaške podpore zvišali, obnovili porotna sodišča, vojaškim sodiščem odvzeli sodstvo nad civilnimi osebami. Seidler nam je ponudil dva ministrska sedeža, ker pa ni priznal naše deklaracije, smo proti njemu v najstrožji opoziciji, o kateri pravi dr. Šustersiž, da so otročarije. Ob svojem času se bo pokazalo, kdo je bil značajan in kdo trs, ki ga veter maje.

Dr. Šustersiž je že pol leta prej zahteval, koga naj volimo v delegacije.

Sklenili smo, da volimo tistega, do katerega imamo zaupanje in zato smo volili dr. Korošca.

Naša država stoji pred važnimi dogodki. Prihodnji dnevi bodo pokazali, ali bo svetovni mir. V rokah Černinovihi je, kak bo. Mi smo za samoodlobo narodov, kar zahtevajo tudi boljševidiki. Naša diplomacija ni še nikdar imela tako odgovornosti polnega dela.

Sodbo o našem delovanju prepuščamo Vam in našemu ljudstvu in te sodbe se ne bojimo. (Dolgotrajno odobravanje.)

Prof. Bogumil Remec: Slišali smo poslanca Jarca, ki nam je pojasnil, kako so poslanci zastopali koristi slovenskega ljudstva. Predlagam sledečo

zaupnico:

Zbor zaupnikov Slov. ljudske stranke
1. radostno pozdravlja ustanovitev Jugoslovanskega kluba;

2. odobrava, da so naši poslanci Slov. ljudske stranke v delegacije poslali načelnika Jugoslovanskega kluba;

3. obsoja izstop poslancev dr. Šustersiža in Jakliča.

(Burno, dolgotrajno odobravanje in živio-klici.)

Dekan dr. Kržišnik: Predlagam, naj se izreče našim poslancem še večja najširša zaupnica. (Viharno odobravanje.)

Načelnik A. Kalan: Dajem zaupnici na glasovanje; kdor je zanj, naj dvigne roko. (Klici: Vsi! Živeli naši poslanci! — Dolgotrajno odobravanje.) Konstatiram, da je zaupnica soglasno sprejeta.

Dopisi.

Iz Novega mesta. Vedno bolj zginjavajo zanimive osebe iz novomeške originalne preteklosti. Smrtna kosa, četudi prizanaša 70, 80 ali še več let, končno požanje tudi vso zaostalo pšenico. To je božji in naravni zakon, kateremu se mora prej ali slej ukloniti sleherni človek, bogat ali reven. To je najpravičnejši zakon na tem svetu, ki ne pozna nobene izjeme.

V preteklem tednu ste se poslovile dve taki zanimivi osebi od starejših Novomeščanov, ki gotovo obe zaslužite spominček v Dol. Novicah.

Na Novega leta dan ob pol 11. uri dopoldne je po kratki boleznir mirno in vdano v Bogu zaspala gospa **Ivana Grailand**, tašca našega uglednega trgovca, posestnika, ces. svetnika g. J. Piccka. Kljub visoki starosti 70 let je bila rajna še vedno svežega duha, polna zdravega humorja, neutrudno delavna in skrbna varhinja svojim malim vnukom, ki so jo prav po otročje prisrčno ljubili. Bila je obče spoštovana, povsod dobro znana in najpopularnejša mamica v Novem mestu. — Omeniti moramo, da se nahaja družina „Greiland“ že kot nad

sto let staro rodbinsko ime v novomeški zgodovini Vrhovčevi.

V mladih letih je bila gospa Grailand izborna kapiteljska pevka nad 15 let. Imela je krasen sopran in so ta divni pevski dar podedovali po svoji dragi mamici vsi njeni otroci, kateri že leta in leta tvorijo močno oporo kapiteljskega zbora in vseh javnih koncertov ter produkcij. Kedo ne pozna prekrasno doneči bariton našega Ancita, ki nam očarjuoč doni raz kapiteljskega in samostanskega kora.

Rajnika dobra mamica je tudi doma rada popevala. Še zadnje dneve pred smrtjo je popevala stare ji priljubljene napeve izza mladih dni. Da, celo zadnje ure pred smrtjo je poskušala njeno najpriljubnejšo solo arijo „... nunc et in hora mortis nostrae,“ (zdaj in ob naši zadnji uri).

Pogreb je bil prav slovesen. Vodil ga je mil. g. prošt dr. Seb. Elbert ob obilni asistenci č. kapiteljske in frančiškanske duhovščine ter Usmiljenih bratov. Mnogobrojna udeležba spremljevalcev rajne gospe k zadnjemu počitku iz vseh stanov novomeškega prebivalstva in iz okolice, je pokazala, kako zelo je bila čislana in priljubljena. Kot nekdanji cerkveni izvrstni pevki, so ji pa tudi gg. pevci kapiteljskega in frančiškanskega kora in drugi, pod vodstvom g. Hladnika, zapeli dve zares vse hvalevredno uspeli žalostinki.

Blaga pokojna mamica naj vživa večno srečo pri Bogu!

Druga oseba, ki smo jo ravnokar izročili materi zemlji, ni bila več znana splošni javnosti. Novejši svet je ni poznal. Bivala je večidel svoje dolgo življenje v blaženi hišni samoti, posvečujoč vse svoje bogate dušne kreposti in telesne moči oskrbi svoje družine. In vendar jo je spoštovalo posebno v prejšnjih letih vse Novomesto. Ponižna vijolica, ki razširja svoj prijeten duh tudi v najskrivnejšem kotičku, ni ostala brez splošnega zanimanja.

Bila je to gospa **Ana Zupančič** roj. Potočnik, vdova po c. kr. gimn. slugi. Umrla je dne 3. januarja ob 1. uri popoldne, po dolgi boleznir, v 87. letu svoje starosti. Pokojna je bila vseskozi blaga duša zlatega značaja in bogoljubnega življenja. Posvetnega razveseljevanja se ni udeleževala, vsled česar jo velika večina sedanjih Novomeščanov niti poznala ni.

Rojena meščanka ni zapustila nikoli svojega rojstnega kraja. V svojih mladih letih je službovala pri uglednih mestnih družinah, kjer si je pridobila omike, katero bi ji dandanes marsikdo zavidal tudi iz višjih stanov. Nemščina ji je tekla gladko. Pozneje se je poročila z domačinom pokojnim c. kr. gimn. slugo Petrom Zupančičem, kojega rodbinsko ime se navaja v Vrhovčevi Zgodovini Novega mesta med nad 100 let imenovanimi hišniki Novega

mesta. Ker je službovala večinoma v starejših meščanskih hišah in se je z zvesto domačinko bolj zaupno občevalo, vedela je po njihovem ustnem izročilu veliko zanimivega povedati še izza francoske okupacije na Kranjskem.

Ljubezujivo mamino in staro mamino, so nje otroci in vnuki srčno ljubili. Na mrtvaškem odru je bila oblečena s poročno obleko, s katero je šla pred 63. leti s svojim ženinom Petrom pred oltar Gospodov.

Pogreba v soboto 5. januarja ob 4. uri popoldne se je udeležila poleg njenih znancev precejšnje število meščanstva. Naj vživa dobra pokojna nad zvezdami zasluženi mir in rajsko veselje! Prizadetim ostalim naše sožalje.

Dobrotljivi Bog bodi obema večni plačnik! Še starejši Novomeščani pa jima ohranimo časten spomin!

Iz Črnomlja. Poročil se je v nedeljo 6. t. m. v tukajšnji župni cerkvi g. Verij Schweiger, c. in kr. nadporočnik v rez. z gospodično Zefi Rosman, učiteljico iz Šteklovca. Bilo srečno! Ob tej priliki nabralo se je tudi 60 kron za spomenik dr. Kreka in enak znesek za družbo sv. Cirila in Metoda, kar je zelo laskavo in posnemanja vredno!

Zelo lep in prijazen Silvestrov večer nam je priredila tukajšnja narodna čitalnica s sodelovanjem tu bivajočega vojaštva. Prostori hotela Lackner so bili zelo dično okinčani, in kar je glavno, polni gostov. Zelo pestrobojen vspeled pevskih in glasbenih točk je nam pokazal, da je bil cel vspeled v prav dobrih rokah, za kar gre posebno hvala gosp. dr. Leitgebnu. Enako je bilo občinstvo zelo navdušeno, ko je nastopil operni pevec g. Jos. Der v o t a, član praškega gledališča. S svojim tenorjem je očaral vse navzoče — pokazal se je res kot umetnik in žel je burno pohvalo. Ob polnoči je pozdravil navzoče goste t. č. predsednik, jim želel srečno in mirno Novo leto z željo in upom, na našo srečno bodočnost — na našo lepo Jugoslavijo. Ker je cel večer tako lepo uspel, bi bilo želeli, da čitalnica nam večkrat kaj enakega priredi. Čisti dobiček je bil tudi lep in se je polovica istega odstopila oslepelim slovenskim vojakom pešpolka Cesarjevič.

Na Novega leta zjutraj pa se je nabralo v veseli družbi pri „Treh mašencah“ za Krekov spomenik 150 K. —š

Iz Št. Jerneja. Letos smo obhajali božične praznike bolj z žalostnim srcem, kakor druga leta. Ni več radostnega glasu zvonov, da bi nas razveseljevali ob velikih praznikih. Nekako zadoščenje za izgubljeno božično veselje nam je prinesel praznik sv. Štefana. Imeli smo žegnanje pri podružni cerkvi v Dol. Stari vasi. Čast našim konjerejcem, ki so se ta dan v obilnem številu zbrali v Št. Jerneju in jahali v dolgem sprevodu k sv. Štefanu v Staro vas.

(1411). Mesti nista pogoreli, pač pa piše oskrbnik nemškega vit. reda na Dunaj do velikega mojstra žalostno poročilo, da je last n. v. reda toliko škodo trpela, da jo bo težko popraviti.

Leta 1408. in 1411. se imenujeta Črnomelj in Metlika mesti.

Leta 1377., 27. oktobra, se navajata Črnomelj in Metlika še kot trga, katera je imel v zastavi Štefan pl. Frankopan, grof v Modruših. Senju in na Krku (Veglia). Ogrski kralj Ludovik mu v pismu, izdanem omenjenega leta in dne sporoča, da mora biti kupna pot za oba trga odprta vojvodom Albrehtu in Leopoldu.

Leta 1407., 1. februarja, izda vojvoda Albreht pismo, v katerem naroča metliškem glavarju, da naj upošteva pri prebivalcih Črnomlja in Metlike glede na deželne davke in bremena, da na podlagi izdanih pisem že uživajo mestne pravice in svoboščine. (Lichnowsky, Gesch. d. H. Habsburg V. Reg. 835.)

Ta listina je spremljevalno pismo ustanovne listine na metliškega glavarja.

Ustanovna diploma se je v obeh mestih nevesekdaj izgubila; omenjeno pismo pa se hrani v tajnem arhivu habsburške hiše.

Leta 1407., 18. junija je izdal vojvoda Leopold na Dunaju pismo na metliškega glavarja, v katerem povdarja, da so vitezi in njih vojaki, ki bivajo v mestih Črnomlju in Metliki, istotako prosti davka, kakor meščani sami. (Dimitz, Gesch. Kr. I. 252.)

To pismo potrebuje nekoliko pojasnila. Avstrijska vojvoda Albreht in Leopold sta ukazala metliškem glavarju, da se morata oba metliška trga Črnomelj in Metlika z ozirom na preteči ulom Turkov utrditi, to je: trga morata dobiti obzidje in posadko brambovcv. Plemenitaši, ki se nikjer niso radi lotili utrdbenih del, so morali mesta zapustiti, njih hiše, palače so ostale mestu v last. Tako se je zgodilo v Ljubljani l. 1416. Turjaškim in drugim plemičem, ki so po vojvodovem ukaz, naj pri utrdbah Ljubljane sodelujejo, isto rajše zapustili in se podali v svoje gradove. S tem so izgubili lastniško pravico do svojih pa-

lač, ki so postale last mesta. Zaradi tega so se bili vneli med ljubljanskimi meščani in plemiči hudi prepiri, ki so se razvili v krvave poboje, a vojvodi so v vseh pravadah razsodili Ljubljančanom v prid.

Tudi v Metliki in Črnomlju so stanovali v lastnih hišah plemiči; ti se utrjevalnih del v Črnomlju in Metliki niso udeleževali, ker so morali s svojim vojaštvom paziti na pretečega vlomilca Turka na metliško-hrvaški granici. Da se ne bi pričeli enaki prepiri, kakor v Ljubljani, med plemiči in meščani v obeh belokranjskih mestih, je bilo treba knezovega pojasnila, da za utrjevanje Črnomlja in Metlike plemstvo z vojaštvom dovolj stori, če pazi na sovražno gibanje na bližnji meji in s tem pripomore, da se vrše utrdbe nemoteno.

Utemeljitev obeh mest, Črnomlja in Metlike, pade v začetek 15. stoletja. Ker se drugih podatkov o tem pomembnem preosnutju ni našlo in morda ne bo našlo, mora za enkrat (in tudi menda za vedno) veljati 1407. leto za ustanovno leto obeh belokranjskih mest in tudi glede dneva ne

bo pomote, če se držimo 1. februarja leta 1407.

Res je nenavadna prikazen, da sta bila v vsakem oziru neznatna trga po višana v vrsto mest. Takih milosti in odklik so bili deželni le kraji, kjer je bila vsaj začasna rezidenca deželnih knezov, kjer je cvetela trgovina in obrt in bilo naseljeno številno ljudstvo. O vsem tem pri Črnomlju in Metliki ne more biti govora. Pač pa je nekaj drugega nagnilo vladarja do tega koraka. Turki so bili že na poti iz raznih pašalikov preko Hrvaške in Bele Krajine v osrčje Kranjske.

Črnomaljšci in Metličani so v dobi neprestanih turških napadov veliko, med Kranjci največ trpeli. Pa ravno Turki, ki so, svoj čas zavratni sovražniki habsburške hiše, postali v sedanjem svetovnem viharju njeni zavezniki, so glavni, če tudi posredni vzrok, da je Visoka Habsburška Hiša podelila Črnomlju in Metliki mestne pravice:

1. februarja 1407.

Posebno je še povzdignil to slovesnost naš ljubljani, za vse dobro vneti č. g. kaplan Rudolf, ki je na čelu lepemu sprevedu prvi jahal s krasnim belcem. — Vsem naročnikom in bralcem šentjernejskim želimo veselo novo leto. Pozivljamo in prosimo vse svoje cenjene župljane, naročite se kar vsi po vrsti na naš domač dolenski list „Dolenjske Novice“. Zvesti naročnik.

Iz Dobrnjč. Tudi pri nas je vedno slabše. Posebno blaga za obleke primanjkuje. Čudno se nam zdi, da višje oblasti ne vedo, kaj kmetje potrebujejo. Vedo pa dobro za njihov krompir, žito, seno itd. Kje pa naj kmet dobi obleko, obutev in drugo? Prijatelji kmečkega stanu, kje ste, pridite na pomoč dejansko! — Kakor drugod, je tudi pri nas tako, da imamo nakaznice za petrolej in sladkor, a blaga pa ne! —

Novo leto imamo. Oh, koliko nad stavimo nanj. Ali bode pač izpolnilo naše nade in srčne želje? Novo leto, ali bodeš pripeljalo naše može, očete in sinove v ljubo domovino nazaj k svojim dragim domačim? Boš nam li vrnilo zlato svobodo in dragocen mir, po katerem nestrpnost hrepeni vsako slovensko srce? Ali bo konec v tem letu strašnega prelivanja krvi in vojskinega gorja? — Da bi Vsemogočni usmiljeno uslišal naše vroče prošnje!

Našim dragim bralcem.

„Sveta naloga vsakega zavednega Slovenca je, podpirati in razširjati slovensko časopisje, pri čemur mi Dolenjci nikakor ne smemo zaostati. Temveč mora vsak po svojih močeh podpirati in razširjati v prvi vrsti svoj edini, vrli, a doslej še premalo poznani časopis Dol. Novice!“

Te vrstice nam je poslal z naročnino na tri iztise g. Anton Debelak, c. kr. žend. stražmešter iz Valle, Istra. Podobnih laskavih črtic smo prejeli letos od več strani, dokaz, da so se in se bodo Dol. Novice vedno bolj prikupile našemu ljudstvu, kar nas napolnjuje z nado v boljšo bodočnost. Cena 5 kron za celo leto za list, ki ima dober papir in čist, lahkočitatljiv tisk, pač nikakor ni pretirana posebno ne za naš list, ki je imel 16 let vsled pomanjkanja naročnikov in inseratov tri do pet tisoč kron letne izgube. Če so se podražili časopisi z veliko tisoč naročniki in tudi z veliko tisoč letnega dobička, nam pač nihče ne sme zameriti, če smo v skrajni sili tudi mi zvišali naročnino. Sicer pa v sedanjih razmerah sleherni laglje pogreša 5 kron, kakor poprej 3 K.

Resnica je tudi, da po časopisih poročajo razširjanje vsakovrstnih listov, samo Dolenjskih Novic se ne omenja, ki so najpotrebnejši list ravno za Dolenjsko. Smo torej Dolenjci navezani le na lastno pomoč in obstoj in boljši razvoj našega domačega lista je odvisen v prvi vrsti le od nas. — Prosimo tedaj najlepše in najpristraneje, ostanite nam zvesti in pridobite nam še vsaj 2000 novih naročnikov in pošiljajte nam inseratov. Poprimimo se z vso odločnostjo, da ohranimo svoj list tudi v sedanjih viharjih časih!

Raznotero.

Voli kot dvorjaniki. Akoravno se že tudi na Japonskem spoznava vpliv evropske kulture, vendar skušajo Japonci vseeno živeti spet po svojih prastarih šegah in običajih. Tako se je zgodil ob smrti zadnjega njihovega cesarja Mikado naslednji slučaj: Japonci so hoteli ta pogreb izvršiti čisto po starih japonskih šegah. V voz, na katerem je počivalo truplo umrlega cesarja so bili vpreženi štirje črni voli. Toda ker pa velja pri Japoncih cesar za božjega namestnika tukaj na zemlji, zato je razumljivo, da niso smeli voziti njegovega trupla navadni voli ampak so jih morali šele imenovati po vseh dvornih pravilih

dvorjanikom. Ko so potem ti voli storili svojo dolžnost so jim dali lepo pokojnino; brez dela so lahko prežvekovali svojo krmo.

Nekaj glede samecev. Neki francoski znanstvenik je na podlagi večletnega opazovanja izdal statistični izkaz, ki bo gotovo prestrašil vse samece in razveselil zakonske može. Dokazal je, da sameci veliko hitreje umirajo, kot oženjeni može. Prišel je do končnega sklepa, da v enem letu umre 6-6 procentov samecev, v starosti 20 do 30 let, medtem ko umrejo od zakonskih mož iste starosti komaj 3-3 procenti. Torej umirajo potemtakem samci ravno za polovico hitreje. Samec, ki so v letih 30 do 40 umre celo 13 procentov. Še hitreje izumirajo neozelenjeni v svoji starosti, ko se bližajo 60. letom. Tedaj je zanje skoro katastrofalno. Torej kdor ostane samec si koplje prezgodnji grob.

Wilson oče in Wilson sin. V ameriški državljanski vojni, ki je trajala od 1861 do 1865 so se borile severne države proti južnim zveznim državam, ker so se te branile odpraviti trgovino in kupčevanje s sužnji. Takrat se je pojavljala na čelu armad južnih držav, ki so hotele suženjstvo vzdrževati še naprej neki duhovnik, ki je s križem in biblijo v roki vojakom pridigoval, da je božja volja, da kristjani zatirajo zamorce in druge pogane, da jih naj le vlačijo v sužnost in jih mučijo. Ta pridigar, ki je s tako hinavščino in trdovratnostjo branil suženjstvo je bil — Wilson, oče sedanjega ameriškega predsednika. Mi nočemo iz tega izvajati nobenih posledic, samo pripomnimo, da lastnosti očeta podeduje v gotovi meri tudi sin.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Italijansko vojno vodstvo se sistematično pripravlja k ofenzivi v velikem obsegu. Drugo armado, ki je bila v 12. soški bitki uničena, bočejo Italijani na novo ustanoviti s tem, da na novo ustanovljene skupine v bližnjih tednih zvežejo v celoto. Tem naporom nasprotno nahajamo se mi v neprimerno boljšem položaju, kakor smo se nahajali pred italijanskim porazom ob Soči. Stevilnim napadom izpostavljena bojna črta nahaja se sedaj popolnoma na italijanskih tleh. Vojskino opustošenje na avstrijskih tleh so odslej naprej izključena. Okolica Piave podobna je po zunanje vže danes popolnoma razoranim poljanam zahodnega bojišča. Druga važna ugodnost je tudi to, da se nahajajo neke bojne poljane temveč tudi oskrbovališča naše armade v Benečiji in da mi zajemljemo znaten del za oskrbovanje potrebnega iz italijanske posesti. Naše oskrbovalne oblasti poskrbele so z navadno odločnostjo vse potrebno, da se pravilno obdelata in obseje rodovitna zemlja dežele. Italija izgubila je ob katastrofi pri Kobaridu znatne prednosti. Obsežne pripravde, da se ojači naša sedanja defenzivna črta, z izdelanjem naše bojne črte po več načinih, so nam porok, da vstrajamo na sedaj zasedenih prostorih. V bližnjem času nam bo tudi možno, našo akcijsko moč ojačiti. — Na tem bojišču se po uradnem poročilu 6. t. m. boji omejujejo na obojestranske toposke boje.

Rusko bojišče. — Po desetdnevnem prekinjenju mirovnih pogajanj, so se ista 5. t. m. zopet pričela. To je razveseljivo poročilo, ki je došlo 5. t. m. iz Brest Litovskega in Petrograda, in vže dejstvo, da potuje ruski ljudski komisar za zunanje zadeve, gospod Trotzky sam v Brest Litovsk, je ugodno znamenje. V stvarnih spornih točkah se seveda še niso sporazumeli: Rusi vstrajajo, kakor je razvidno iz neke brzojavke na zastopnike čveterosporazuma v Brest Litovskem, pri njih zahtevi, da se preloži kraj mirovne konference na nevtraln tla, zastopniki Nemcev pa na vže znanem stališču glede samoodločbe narodov. Tu naj odločuje sprava in ne razdor, to je sedaj zahteva narodov, ki pričakujejo obojestranski častni mir. Ako se ne bi nadejali, da se odstranijo zapreke v Brest Litovskem, se tudi ne bi tako hitro zopet pričela pogajanja in gospod Trotzky se ne bi bil sam potrudil na pot, ako ne bi bil ugoden potek in skorajšen sklep mirovnih pogajanj ob enem tudi življensko vprašanje za vlado bolševikov. V materijalnem oziru obstoja tedaj še napetost, s formalnim vspehom, da so se obe stranki zopet vsedli k zeleni mizi, smemo biti zadovoljni. Prej ko slej je ruska zahteva, naj se mirovna pogajanja nadaljujejo v Stockholmu, nerazumljiva, zadostne utemeljitve te zahteve doslej še niso podali, proti udejstvitvi

te njih zahteve govore tudi sedanja udobnost in pospeševalna sredstva. V slučaju, da bi se udeležile zahodne države pogajanj, bi bila ta ruska zahteva vse kaj drugega, kajti za tak shod primanjkuje v Brest Litovsku vseh služajno potrebnih sredstev. Obrok, ki ga je Rusija stavila ententi je potekel, brez da bi se ista izjavila, da se pogajanj udeleži in končno se bodo osrednje države, Rusi in Ukrajinci, katerih zastopniki so tudi že došli, sami naprej pogajali — čemu toraj Brest Litovsk zapustiti? Nevarnosti tujega vpliva in motenja bi bile v kakem nevtralnem mestu gotovo večje, kakor pa v mirnem Brest Litovsku. Prihodnji čas nam pač prinese upajmo ugodna poročila o nadaljnjem poteku teh mirovnih pogajanj.

Domače in tuje novice.

Odlikovanje. Cesar je podelil podpredsedniku državnega zbora, gosp. Jožetu pl. Pogačniku brez takse red železne krone II. razreda z vojno dekoracijo.

Imenovan je bil črnovojni stotnikom-avditorjem gospod dr. Milan Škerlj, dosedaj črnovojni nadporočnik-avditor.

Imenovanje. Okrožni zdravnik v Trebnjem, g. dr. Teodor Küssel je imenovan za provizoričnega zdravstvenega asistenta pri deželni vladi v Ljubljani.

Odlikovan Novomeščan. Računski podčastnik g. Ivan Picelj je bil odlikovan z železnim križcem s krono na traku hrabrostne svetinje in Karlovim četnim križcem. Popreje je že bil petkrat odlikovan. Čast junaku-rojaku!

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu decembru 1917 je 407 strank vložilo 425.582 kron 12 h; 163 strank vzdignilo 124.628 kron 56 h; torej več vložilo 300.953 kron 56 h; stanje vlog 6.020.822 kron 58 hel.; denarni promet 2.086.127 K 58 h; vseh strank bilo je 1050.

Umrl je 5. januarja po kratki boleznini in previden s sv. zakramenti, 72 let star, veleugleden posestnik na Mrzli luži pri Trebnjem, gospod Ivan Bukovec. Priporoča se vsem znancem v blag spomin. Njegovi duši večni raj!

Umrla je v Zatičini po kratki boleznini gospa Terezija Srebrnič iz Solkana pri Gorici in sicer dne 3. januarja ter bila slovesno pokopana v soboto 5. t. m. ob 10. uri dopoldne v Zatičini. Blaga pokojnica je bila mati preč. g. dr. Jos. Srebrniča, profesorja bogoslovja goriškega, ki se nahaja sedaj v zatiškem samostanu. Svetila ji večna luč!

Jugoslovanska deklaracija. Občinski odbor občine Dvor pri Žužemberku sklenil je v seji z dne 27. novembra 1917, da se soglasno pridružuje Jugoslovanski deklaraciji z dne 30. maja t. l. Vse svoje moči stavi na razpolago, dokler se ne zgradi Jugoslovanska država pod žezlom Habsburške dinastije. Ravnotako prosi gg. poslance, da delajo z vsemi močmi popolnoma neomajeno na to, da dosežejo vzvišeni cilj majniške izjave, da se že enkrat in za vselej otresemo tujega tlačanstva in pridemo tako do narodne svobode in boljše bodočnosti. Odobrava odločno postopanje naših gg. poslancev, kateri se hrabro vzemajo za izpolnitev začetege dela, graja pa z obžalovanjem postopanje onih, kateri so iz kluba izstopili. S hvaležnostjo se pridružuje neumornemu prizadevanju našega presvitlega cesarja Karola I. ter akciji sv. očeta Benedikta XV. Živela Jugoslavija! Jože Primc, župan in 16 obč. odbornikov.

Geslo novega cesarja Karola. Geslo našega presvetlega vladarja se glasi: „V vojni in v miru z ljudstvom za domovino.“ Latinsko pa: „Pace belloque omnia pro patria cum populo meo.“

Voščilo. Iz zasedenega laškega ozemlja želi vesele božične praznike in srečno novo leto 1918 vsem Novomeščanom obojestrani Krke: Franc Bele iz Novega mesta, Jurij Mali iz Tolstega vrha, Franc Novinc iz Mirne peči, Jan. Kos iz Mokronoga.

Nesreče. Jože Povšič, posestnikov sin iz Medvedjeka pri Tržišču, je hotel

božični dan proslaviti s streljanjem. Poiskal si je možnar, kakoršnje so rabili svoj čas za streljanje pri cerkvenih slovesnostih. Tega je nesel v hišo, ga nabasal s smodnikom, na kterega je zabijal klin. Med zabijanem se mu je pa smodnik vnel in možnar razletel. On sam je dobil na nogah lahke, trije okrog njega stoječi dečki pa težke poškodbe. Njegov brat Lojze je dobil hude rane na členku in na kolenu, bratu Janezu je pa zdrobilo kost desne noge pod kolenom. Osemletnemu Janezu Zurcu, ki je tudi poleg stal, je zadal drobec možnarja rano, ter mu zlomil levo nogo v goleni. — Janez Pečlin, nadomestni orožnik na Vinici, je hotel urediti sosedu puško. Ko jo je poskusil se je pa razletela, mu odtrgala palec ter raztrgala dlan leve roke. Navedeni ponesrečenci se zdravijo v kandijski bolnici.

5000 kron za pozidavo romarske cerkve na sv. Višarjih je daroval celovski knezoškof. Kakor znano, je bila omenjena cerkev od Lahov močno poškodovana.

Darovi za slepe vojake. Čislana družina Metelkotova v Ledeči vasi pri Št. Jerneju je poslala 20 kron. Neimenovana gospa, Novomesto 4 K. — Na smrtni postelji je ukazal 5. januarja umrli posestnik Ivan Bukovec, posestnik na Mrzli luži pri Trebnjem, da se takoj pošlje na naše uredništvo 50 kron za uboge slepe slovenske vojake, katero svoto smo tudi prejeli. Slepi vojaki s č. sestro Klaro se bodo gotovo hvaležno spominjali velikega dobrotnika v pobožnih molitvah. Dobrotnikom živim in mrtvim bodi Bog večni plačnik!

Ogenj je nastal na Sv. Treh Kraljev v prvem dekliskem razredu v stari Skoletovi hiši v Novem mestu. Ogenj bi lahko bil zelo usodepoln za sosedo, ko bi ga ne bila pogasila še pravočasno novomeška požarna bramba pod vodstvom svojega načelnika. Zvečer poprej je postrežnica zakurila v peč ter naložila za pečjo drva, ki so se v noči unela. Škode ni posebne, pač pa je dim pokvaril šolske stenske podobe. Ljudje, ki so zjutraj odhajali iz kapiteljna so dim zapazili pri oknih. Pazite, da ne puščate drv pri vročih pečeh!

Odmera davka o vojnem dobičku. Izpisek iz plačilnih nalogov o dosedaj odmerjenem davku na vojne dobičke za cenilni okraj Rudolfovo je pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Rudolfovem (soba št. 1) v času od 8. do 21. januarja 1918 ob uradnih urah javno razgrnjen vsakomur na vpogled.

Kakšno bo letošnje vreme. Nemški vremenski prerok Andrej Voss iz Berlina, ki ga zelo vpoštevajo nemški vrtnarji in sadjarji in ki je tudi vreme prošlega leta natančno prorokoval, pravi, da bode letošnja zima do srede februarja srednje mrzla, in da bo precej snega. Tudi marca in začetkom aprila bo vreme bolj toplo in vlažno. Od aprila do junija bo vreme bolj vlažno in le malo toplo. Poletje bo vroče in suho, jesen pa vlažna in malo solnčna. V splošnem bo po nazoru Vossovem letošnje vreme srednje toplo in stanovito.

Zopet porote. S prvim januarjem 1918 so začele v Avstriji zopet poslovati porotne sodbe. Žrebanje porotnikov bo kmalu razglašeno.

Originalne ruske brzojavke imajo v rokah Čehi in Jugoslovani. To so namreč pristni brzojavi, v katerih je ponudila Rusija Avstriji in Nemčiji premirje, a so se v časopisih neresnično objavili. Vrše se glede tega velike preiskave na Dunaju, kakor poročajo hrvatski listi.

Črnogorski kralj Nikita leži baje na smrtni postelji, kakor se poroča iz Švice. Star je 76 let.

Zgubila se je 3. jan. od Windišerja do Perkota denarnica s črez 500 kronami, vojaško razvidnico in receptom. Pošten najditelj naj proti nagradi izroči isto g. Perkotu, Rudolfovo, Kandija.

Hudo zimo smo imeli pretekli dni tudi na Dolenjskem.

ševatelji kmetijstev. Ustanovil je centrale, katerih posledica je bila, da je produkcija padala. Letos smo pridelali polovico manj.

Nato preide govornik na begunsko vprašanje. Trope beguncev so se valile iz Goriške na Kranjsko, v barakah zdihuje velik del slovenskega ljudstva. In potem si upa „Resnica“ pisati, da sva jaz in dr. Krek šarila od Loke do Žirov, da bi se to ozemlje izpraznilo. Stvar je bila takale: Ko so Italijani navalili na toliminsko območje, se je zastopnik vojaškega poveljstva, stotnik generalnega štaba obrnil na naju, naj bi pripravila vse potrebno za slučaj, če bi se Italijanu posrečilo prodreti. Mi smo stvar organizirali, povedali ljudem čisto odkrito, begali pa nismo nikogar. Isti nalog je imel dr. Pegan za vipavsko dolino in tajnik Slovenske kmečke stranke Kolenc je bil radi tega vojaščne oproščen. Če sta kaj naredila, ne vem.

In kako so delovala vojaška sodišča? Videli ste, kako so gonili ljudi na morišče, kako so jih streljali kot zajce! Vsega tega sta kriva Stürgkh in Hochenburger. Poslanci niso bili varni. Obsojen je bil tovariš Grafenauer. (Burne ovacije Grafenauerju). Stürgkh je bil za to, da se vpelje v državni nemški državni jezik, da se izloči Galicija, da se nam poslancem nadene nagobčnik, Eric Adler pa je prekrizal vse te načrte.

Takozvana „Resnica“ očita, da „Slov. hrv. klub“ med vojsko ni deloval. To ni res. „Slov. hrv. klub“ ni počival, zboroval je, ampak če smo hoteli sklepe priobčiti v listih, je bila tam bela lisa. V Gradcu smo zborovali, v sosednji sobi pa je bil detektiv. To je bilo takrat, ko je dr. Šustersič rekel: Proti Čehom moramo biti skrajno previdni.

Dr. Krek je pričel delovati, da se združi vse za varstvo svojih pravic. Ta misel je premagala in njen sad je jugoslovanska deklaracija.

Po smrti Stürgkhovi niso nehale nemške intrige. Körber je bil le malo časa na krmilu. Spitzmüllerjev poskus, da bi preosnoval vlado se je ponesrečil. Prišel je Clam-Martinić, ki je izjavil, da je njegov program Avstrija. Tudi on je padel. Sledil je Seidlerjev začasni kabinet. Spočetka nismo imeli povoda nastopiti proti njemu; in dovolili smo mu začasni proračun. Med tem je prišla amnestija, ki je napravila med nami dober vtis, med Nemci pa hud odpor. Spravili smo v red begunsko vprašanje, vojaške podpore zvišali, obnovili porotna sodišča, vojaškim sodiščem odvzeli sodstvo nad civilnimi osebami. Seidler nam je ponudil dva ministrska sedeža, ker pa ni priznal naše deklaracije, smo proti njemu v najstrožji opoziciji, o kateri pravi dr. Šustersič, da so otročarije. Ob svojem času se bo pokazalo, kdo je bil značajan in kdo trs, ki ga veter maje.

Dr. Šustersič je že pol leta prej zahteval, koga naj volimo v delegacije.

Sklenili smo, da volimo tistega, do katerega imamo zaupanje in zato smo volili dr. Korošca.

Naša država stoji pred važnimi dogodki. Prihodnji dnevi bodo pokazali, ali bo svetovni mir. V rokah Černinovičev, kak bo. Mi smo za samoodločbo narodov, kar zahtevajo tudi boljševidi. Naša diplomacija ni še nikdar imela tako odgovornosti polnega dela.

Sodbo o našem delovanju prepuščamo Vam in našemu ljudstvu in te sodbe se ne bojimo. (Dolgotrajno odobravanje.)

Prof. Bogumil Remec: Slišali smo poslanca Jarca, ki nam je pojasnil, kako so poslanci zastopali koristi slovenskega ljudstva. Predlagam sledečo

zaupnico:

Zbor zaupnikov Slov. ljudske stranke
1. radostno pozdravlja ustanovitev Jugoslovanskega kluba;

2. odobrava, da so naši poslanci Slov. ljudske stranke v delegacije poslali načelnika Jugoslovanskega kluba;

3. obsoja izstop poslancev dr. Šustersiča in Jakliča.

(Burno, dolgotrajno odobravanje in živio-klici.)

Dekan dr. Kržišnik: Predlagam, naj se izreče našim poslancem še večja najširša zaupnica. (Viharno odobravanje.)

Načelnik A. Kalan: Dajem zaupnici na glasovanje; kdor je zanj, naj dvigne roko. (Klici: Vsi! Živeli naši poslanci! — Dolgotrajno odobravanje.) Konstatiram, da je zaupnica soglasno sprejeta.

Dopisi.

Iz Novega mesta. Vedno bolj zginjavajo zanimive osebe iz novomeške originalne preteklosti. Smrtna kosa, četudi prizanaša 70, 80 ali še več let, končno požanje tudi vso zaostalo pšenico. To je božji in naravni zakon, kateremu se mora prej ali slej ukloniti sleherni človek, bogat ali reven. To je najpravičnejši zakon na tem svetu, ki ne pozna nobene izjeme.

V preteklem tednu ste se posloville dve taki zanimivi osebi od starejših Novomeščanov, ki gotovo obe zaslužite spominček v Dol. Novicah.

Na Novega leta dan ob pol 11. uri dopoldne je po kratki boleznir mirno in vdano v Bogu zaspala gospa **Ivana Grailand**, tašča našega uglednega trgovca, posestnika, ces. svetnika g. J. Piccka. Kljub visoki starosti 70 let je bila rajna še vedno svežega duha, polna zdravega humorja, neutrudno delavna in skrbna varhinja svojim malim vnukom, ki so jo prav po otročje pristrčno ljubili. Bila je obče spoštovana, povsod dobro znana in najpopularnejša mamica v Novem mestu. — Omeniti moramo, da se nahaja družina „Greiland“ že kot nad

sto let staro rodbinsko ime v novomeški zgodovini Vrhovčevi.

V mladih letih je bila gospa Grailand izborna kapiteljska pevka nad 15 let. Imela je krasen sopran in so ta divni pevski dar podedovali po svoji dragi mamici vsi njeni otroci, kateri že leta in leta tvorijo močno oporo kapiteljskega zbora in vseh javnih koncertov ter produkcij. Kedo ne pozna prekrasno doneči bariton našega Ancita, ki nam očarjuoč doni raz kapiteljskega in samostanskega kora.

Rajnika dobra mamica je tudi doma rada popevala. Še zadnje dneve pred smrtjo je popevala stare ji priljubljene napeve izza mladih dni. Da, celo zadnje ure pred smrtjo je poskušala njeno najpriljubnejšo solo arijo „... nunc et in hora mortis nostrae,“ (zdaj in ob naši zadnji uri).

Pogreb je bil prav slovesen. Vodil ga je mil. g. prošt dr. Seb. Elbert ob obilni asistenci č. kapiteljske in frančiškanske duhovščine ter Usmiljenih bratov. Mnogobrojna udeležba spremljevalcev rajne gospe k zadnjemu počitku iz vseh stanov novomeškega prebivalstva in iz okolice, je pokazala, kako zelo je bila čislana in priljubljena. Kot nekdanji cerkveni izvrstni pevki, so ji pa tudi gg. pevci kapiteljskega in frančiškanskega kora in drugi, pod vodstvom g. Hladnika, zapeli dve zares vse hvalevredno uspeši žalostinki.

Blaga pokojna mamica naj vživa večno srečo pri Bogu!

Druga oseba, ki smo jo ravnokar izročili materi zemlji, ni bila več znana splošni javnosti. Novejši svet je ni poznal. Bivala je večidel svoje dolgo življenje v blaženi hišni samoti, posvečujoč vse svoje bogate dušne kreposti in telesne moči oskrbi svoje družine. In vendar jo je spoštovalo posebno v prejšnjih letih vse Novomesto. Ponižna vijolica, ki razširja svoj prijeten duh tudi v najskrivnejšem kotičku, ni ostala brez splošnega zanimanja.

Bila je to gospa **Ana Zupančič** roj. Potočnik, vdova po c. kr. gimn. slugi. Umrla je dne 3. januarja ob 1. uri popoldne, po dolgi boleznir, v 87. letu svoje starosti. Pokojna je bila vseskozi blaga duša zlatega značaja in bogoljubnega življenja. Posvetnega razveseljevanja se ni udeleževala, vsled česar jo velika večina sedanjih Novomeščanov niti poznala ni.

Rojena meščanka ni zapustila nikoli svojega rojstnega kraja. V svojih mladih letih je službovala pri uglednih mestnih družinah, kjer si je pridobila omike, katero bi ji dandanes marsikdo zavidal tudi iz višjih stanov. Nemščina ji je tekla gladko. Pozneje se je poročila z domačinom pokojnim c. kr. gimn. slugo Petrom Zupančičem, kojega rodbinsko ime se navaja v Vrhovčevi Zgodovini Novega mesta med nad 100 let imenovanimi hišniki Novega

mesta. Ker je službovala večinoma v starejših meščanskih hišah in se je z zvesto domačinko bolj zaupno občevalo, vedela je po njihovem ustnem izročilu veliko zanimivega povedati še izza francoske okupacije na Kranjskem.

Ljubeznjivo mamico in staro mamico, so nje otroci in vnuki srčno ljubili. Na mrtvaškem odru je bila oblečena s poročno obleko, s katero je šla pred 63. leti s svojim ženinom Petrom pred oltar Gospodov.

Pogreba v soboto 5. januarja ob 4. uri popoldne se je udeležila poleg njenih znancev precejšnje število meščanstva. Naj vživa dobra pokojna nad zvezdami zaslužen mir in rajsko veselje! Prizadetim ostalim naše sožalje.

Dobrotljivi Bog bodi obema večni plačnik! Še starejši Novomeščani pa jima ohranimo časten spomin!

Iz Črnomlja. Poročil se je v nedeljo 6. t. m. v tukajšnji župni cerkvi g. Verij Schweiger, c. in kr. nadporočnik v rez. z gospodično Zefi Rosman, učiteljico iz Šteklovca. Bilo srečno! Ob tej priliki nabralo se je tudi 60 kron za spomenik dr. Kreka in enak znesek za družbo sv. Cirila in Metoda, kar je zelo laskavo in posnemanja vredno!

Zelo lep in prijazen Silvestrov večer nam je priredila tukajšnja narodna čitalnica s sodelovanjem tu bivajočega vojaštva. Prostori hotela Lackner so bili zelo dično okinčani, in kar je glavno, polni gostov. Zelo pestrobojen vsopred pevskih in glasbenih točk je nam pokazal, da je bil cel vsopred v prav dobrih rokah, za kar gre posebno hvala gosp. dr. Leitgebnu. Enako je bilo občinstvo zelo navdušeno, ko je nastopil operni pevec g. Jos. Der v o t a, član praškega gledališča. S svojim tenorjem je očaral vse navzoče — pokazal se je res kot umetnik in žel je burno pohvalo. Ob polnoči je pozdravil navzoče goste t. č. predsednik, jim želel srečno in mirno Novo leto z željo in upom, na našo srečno bodočnost — na našo lepo Jugoslavijo. Ker je cel večer tako lepo uspel, bi bilo želeli, da čitalnica nam večkrat kaj enakega priredi. Čisti dobiček je bil tudi lep in se je polovica istega odstopila oslepelim slovenskim vojakom pešpolka Cesarjevič.

Na Novega leta zjutraj pa se je nabralo v veseli družbi pri „Treh mašencah“ za Krekov spomenik 150 K. —š

Iz Št. Jerneja. Letos smo obhajali božične praznike bolj z žalostnim srcem, kakor druga leta. Ni več radostnega glasu zvonov, da bi nas razveseljevali ob velikih praznikih. Nekako zadoščenje za izgubljeno božično veselje nam je prinesel praznik sv. Štefana. Imeli smo žegnanje pri podružni cerkvi v Dol. Stari vasi. Čast našim konjerejcem, ki so se ta dan v obilnem številu zbrali v Št. Jerneju in jahali v dolgem sprevodu k sv. Štefanu v Staro vas.

(1411). Mesti nista pogoreli, pač pa piše oskrbnik nemškega vit. reda na Dunaj do velikega mojstra žalostno poročilo, da je last n. v. reda toliko škodo trpela, da jo bo težko popraviti.

Leta 1408. in 1411. se imenujeta Črnomelj in Metlika mesti.

Leta 1377. 27. oktobra, se navajata Črnomelj in Metlika še kot trga, katera je imel v zastavi Štefan pl. Frankopan, grof v Modruših, Senju in na Krku (Veglia). Ogrski kralj Ludovik mu v pismu, izdanem omenjenega leta in dne sporoča, da mora biti kupna pot za oba trga odprta vojvodom Albrehtu in Leopoldu.

Leta 1407. 1. februarja, izda vojvoda Albreht pismo, v katerem naroča metliškemu glavarju, da naj upošteva pri prebivalcih Črnomlja in Metlike glede na deželne davke in bremena, da na podlagi izdanih pismov že uživajo mestne pravice in svoboščine. (Lichnowsky, Gesch. d. H. Habsburg V. Reg. 835.)

Ta listina je spremljevalno pismo ustanovne listine na metliškega glavarja.

Ustanovna diploma se je v obeh mestih nevesekdaj izgubila; omenjeno pismo pa se hrani v tajnem arhivu habsburške hiše.

Leta 1407. 18. junija je izdal vojvoda Leopold na Dunaju pismo na metliškega glavarja, v katerem povdarja, da so vitezi in njih vojaki, ki bivajo v mestih Črnomlju in Metliki, istotako prosti davka, kakor meščani sami. (Dimitz, Gesch. Kr. I. 252.)

To pismo potrebuje nekoliko pojasnila. Avstrijska vojvoda Albreht in Leopold sta ukazala metliškemu glavarju, da se morata oba metliška trga Črnomelj in Metlika z ozirom na preteči ulom Turkov utrditi, to je: trga morata dobiti obzidje in posadko brambovcv. Plemenitaši, ki se nikjer niso radi lotili utrdbenih del, so morali mesta zapustiti, njih hiše, palače so ostale mestu v last. Tako se je zgodilo v Ljubljani l. 1416. Turjaškim in drugim plemičem, ki so po vojvodovem ukazu, naj pri utrdbah Ljubljane sodelujejo, isto rajše zapustili in se podali v svoje gradove. S tem so izgubili lastninsko pravico do svojih pa-

lač, ki so postale last mesta. Zaradi tega so se bili vneli med ljubljanskimi meščani in plemiči hudi prepiri, ki so se razvili v krvave poboje, a vojvodi so v vseh pravadah razsodili Ljubljančanom v prid.

Tudi v Metliki in Črnomlju so stanovali v lastnih hišah plemiči; ti se utrjevalnih del v Črnomlju in Metliki niso udeleževali, ker so morali s svojim vojaštvom paziti na pretečega vlomilca Turka na metliško-hrvaški granici. Da se ne bi pričeli enaki prepiri, kakor v Ljubljani, med plemiči in meščani v obeh belokranjskih mestih, je bilo treba knezovega pojasnila, da za utrjevanje Črnomlja in Metlike plemstvo z vojaštvom dovolj stori, če pazi na sovražno gibanje na bližnji meji in s tem pripomore, da se vrše utrdbe nemoteno.

Utemeljitev obeh mest, Črnomlja in Metlike, pade v začetek 15. stoletja. Ker se drugih podatkov o tem pomembnem preosnutju ni našlo in morda ne bo našlo, mora za enkrat (in tudi menda za vedno) veljati 1407. leto za ustanovno leto obeh belokranjskih mest in tudi glede dneva ne

bo pomote, če se držimo 1. februarja leta 1407.

Res je nenavadna prikazen, da sta bila v vsakem oziru neznatna trga po višana v vrsto mest. Takih milosti in odklik so bili deležni le kraji, kjer je bila vsaj začasna rezidenca deželnih knezov, kjer je cvetela trgovina in obrt in bilo naseljeno številno ljudstvo. O vsem tem pri Črnomlju in Metliki ne more biti govora. Pač pa je nekaj drugega nagnilo vladarja do tega koraka. Turki so bili že na poti iz raznih pašalikov preko Hrvaške in Bele Krajine v osrčje Kranjske.

Črnomaljšci in Metličani so v dobi neprestanih turških napadov veliko, med Kranjci največ trpeli. Pa ravno Turki, ki so, svoj čas zavratni sovražniki habsburške hiše, postali v sedanjem svetovnem viharju njeni zavezniki, so glavni, če tudi posredni vzrok, da je Visoka Habsburška Hiša podelila Črnomlju in Metliki mestne pravice:

1. februarja 1407.

Posebno je še povzdignil to slovesnost naš ljubljani, za vse dobro vneti č. g. kaplan Rudolf, ki je na čelu lepemu sprevedu prvi jahal s krasnim belcem. — Vsem naročnikom in bralcem šentjernejskim želimo veselo novo leto. Pozivljamo in prosimo vse svoje cenjene župljane, naročite se kar vsi po vrsti na naš domač dolenski list „Dolenski Novice“. Zvesti naročnik.

Iz Dobrič. Tudi pri nas je vedno slabše. Posebno blaga za obleke primanjkuje. Čudno se nam zdi, da višje oblasti ne vedo, kaj kmetje potrebujejo. Vedo pa dobro za njihov krompir, žito, seno itd. Kje pa naj kmet dobi obleko, obutev in drugo? Prijatelji kmečkega stanu, kje ste, pridite na pomoč dejansko! — Kakor drugod, je tudi pri nas tako, da imamo nakaznice za petrolej in sladkor, a blaga pa ne! —

Novo leto imamo. Oh, koliko nad stavimo nanj. Ali bode pač izpolnilo naše nade in srčne želje? Novo leto, ali bodeš pripeljalo naše može, očete in sinove v ljubo domovino nazaj k svojim dragim domačim? Boš nam li vrnilo zlato svobodo in dragocen mir, po katerem nestrpnost hrepeni vsako slovensko srce? Ali bo konec v tem letu strašnega prelivanja krvi in vojskega gorja? — Da bi Vsemogočni usmiljeno uslišal naše vroče prošnje!

Našim dragim bralcem.

„Sveta naloga vsakega zavednega Slovenca je, podpirati in razširjati slovensko časopisje, pri čemur mi Dolenci nikakor ne smemo zaostati. Temveč mora vsak po svojih močeh podpirati in razširjati v prvi vrsti svoj edini, vrli, a doslej še premalo poznani časopis Dol. Novice!“

Te vrstice nam je poslal z naročnino na tri iztise g. Anton Debelak, c. kr. žend. stražmešter iz Valle, Istra. Podobnih laskevih črtic smo prejeli letos od več strani, dokaz, da so se in se bodo Dol. Novice vedno bolj prikupile našemu ljudstvu, kar nas napolnjuje z nado v boljšo bodočnost. Cena 5 kron za celo leto za list, ki ima dober papir in čist, lahkočljiv tisk, pač nikakor ni pretirana posebno ne za naš list, ki je imel 16 let vsled pomanjkanja naročnikov in inseratov tri do pet tisoč kron letne izgube. Če so se podražili časopisi z veliko tisoč naročniki in tudi z veliko tisoč letnega dobička, nam pač nihče ne sme zameriti, če smo v skrajni sili tudi mi zvišali naročnino. Sicer pa v sedanjih razmerah sleherni laglje pogreša 5 kron, kakor poprej 3 K.

Resnica je tudi, da po časopisih poročajo razširjanje vsakovrstnih listov, samo Dolenskih Novic se ne omenja, ki so najpotrebnejši list ravno za Dolensko. Smo torej Dolenci navezani le na lastno pomoč in obstoj in boljši razvoj našega domačega lista je odvisen v prvi vrsti le od nas. — Prosimo tedaj najlepše in najpriskrajnejše, ostanite nam zvesti in pridobite nam še vsaj 2000 novih naročnikov in pošiljajte nam inseratov. Poprimimo se z vso odločnostjo, da ohranimo svoj list tudi v sedanjih viharnih časih!

Raznotero.

Voli kot dvorjaniki. Akoravno se že tudi na Japonskem spoznava vpliv evropske kulture, vendar skušajo Japonci vseeno živeti spet po svojih prastarih šegah in običajih. Tako se je zgodil ob smrti zadnjega njihovega cesarja Mikado naslednji slučaj: Japonci so hoteli ta pogreb izvršiti čisto po starih japonskih šegah. V voz, na katerem je počivalo truplo umrlega cesarja so bili vpreženi štiri črni voli. Toda ker pa velja pri Japoncih cesar za božjega namestnika tukaj na zemlji, zato je razumljivo, da niso smeli voziti njegovega trupla navadni voli ampak so jih morali šele imenovati po vseh dvornih pravilih

dvorjanikom. Ko so potem ti voli storili svojo dolžnost so jim dali lepo pokojnino; brez dela so lahko prežvekovali svojo krmo.

Nekaj glede samecev. Neki francoski znanstvenik je na podlagi večletnega opazovanja izdal statistični izkaz, ki bo gotovo prestrašil vse samece in razveselil zakonske može. Dokazal je, da samci veliko hitreje umirajo, kot oženjeni može. Prišel je do končnega sklepa, da v enem letu umre 6-6 procentov samecev, v starosti 20 do 30 let, medtem ko umrejo od zakonskih mož iste starosti komaj 3-3 procenti. Torej umirajo potemtakem samci ravno za polovico hitreje. Samec, ki so v letih 30 do 40 umre celo 13 procentov. Še hitreje izumirajo neozenjeni v svoji starosti, ko se bližajo 60. letom. Tedaj je zanje skoro katastrofalno. Torej kdor ostane samec si koplje prezgodnji grob.

Wilson oče in Wilson sin. V ameriški državi vojni, ki je trajala od 1861 do 1865 so se borile severne države proti južnim zveznim državam, ker so se te branile odpraviti trgovino in kupčevanje s sužnji. Takrat se je pojavil na čelu armad južnih držav, ki so hotele suženstvo vzdrževati še naprej neki duhovnik, ki je s križem in biblijo v roki vojakom pridigoval, da je božja volja, da kristjani zatirajo zamorce in druge pogane, da jih naj le vlačijo v sužnost in jih mučijo. Ta pridigar, ki je s tako hinavščino in trdovratnostjo branil suženstvo je bil — Wilson, oče sedanjega ameriškega predsednika. Mi nočemo iz tega izvajati nobenih posledic, samo pripomnimo, da lastnosti očeta podeduje v gotovi meri tudi sin.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Italijansko vojno vodstvo se sistematično pripravlja k ofenzivi v velikem obsegu. Drugo armado, ki je bila v 12. soški bitki uničena, hočejo Italijani na novo ustanoviti s tem, da na novo ustanovljene skupine v bližnjih tednih zvežejo v celoto. Tem naporom nasprotno nahajamo se mi v neprimerno boljšem položaju, kakor smo se nahajali pred italijanskim porazom ob Soči. Številnim napadom izpostavljena bojna črta nahaja se sedaj popolnoma na italijanskih tleh. Vojskino opustošenje na avstrijskih tleh so odslej naprej izključena. Okolica Piave podobna je po zunanje vže danes popolnoma razoranim poljanam zahodnega bojišča. Druga važna ugodnost je tudi to, da se nahajajo nele bojne poljane temveč tudi oskrbovališča naše armade v Benečiji in da mi zajemljemo znaten del za oskrbovanje potrebnega iz italijanske posesti. Naše oskrbovalne oblasti poskrbele so z navadno odločnostjo vse potrebno, da se pravilno obdelala in obseje rodovitna zemlja dežele. Italija izgubila je ob katastrofi pri Kobaridu znatne prednosti. Obsežne pripravde, da se ojači naša sedanja defenzivna črta, z izdelanjem naše bojne črte po več načinih, so nam porok, da vstrajamo na sedaj zasedenih prostorih. V bližnjem času nam bo tudi možno, našo akcijsko moč ojačiti. — Na tem bojišču se po uradnem poročilu 6. t. m. boji omejujejo na obojestranske tovske boje.

Rusko bojišče. — Po desetdnevnem prekinjenju mirovni pogajanj, so se ista 5. t. m. zopet pričela. To je razveseljivo poročilo, ki je došlo 5. t. m. iz Brest Litovskega in Petrograda, in vže dejstvo, da potuje ruski ljudski komisar za zunanje zadeve, gospod Trotzky sam v Brest Litovsk, je ugodno znamenje. V stvarnih spornih točkah se seveda še niso sporazumeli: Rusi vstrajajo, kakor je razvidno iz neke brzojavke na zastopnike čveterosporazuma v Brest Litovskem, pri njih zahtevi, da se preloži kraj mirovne konference na nevtraln tla, zastopniki Nemcev pa na vže znanem stališču glede samoodločbe narodov. Tu naj odločuje sprava in ne razdor, to je sedaj zahteva narodov, ki pričakujejo obojestranski častni mir. Ako se ne bi nadejali, da se odstranijo zapreke v Brest Litovskem, se tudi ne bi tako hitro zopet pričela pogajanja in gospod Trotzky se ne bi bil sam potrudil na pot, ako ne bi bil ugoden potek in skorajšen sklep mirovni pogajanj ob enem tudi življensko vprašanje za vlado bolševikov. V materialnem oziru obstoja tedaj še napetost, s formalnim vspehom, da so se obe stranki zopet vsedli k zeleni mizi, smemo biti zadovoljni. Prej ko slej je ruska zahteva, naj se mirovna pogajanja nadaljujejo v Stockholmu, nerazumljiva, zadostne utemeljitve te zahteve doslej še niso podali, proti udejstvitvi

te njih zahteve govore tudi sedanja udobnost in pospeševalna sredstva. V slučaju, da bi se udeležile zahodne države pogajanj, bi bila ta ruska zahteva vse kaj drugega, kajti za tak shod primanjkuje v Brest Litovsku vseh slučajno potrebnih sredstev. Obrok, ki ga je Rusija stavila ententi je potekel, brez da bi se ista izjavila, da se pogajanj udeleži in končno se bodo osrednje države, Rusi in Ukrajinci, katerih zastopniki so tudi že došli, sami naprej pogajali — čemu toraj Brest Litovsk zapustiti? Nevarnosti tujega vpliva in motenja bi bile v kakem nevtralnem mestu gotovo večje, kakor pa v mirnem Brest Litovsku. Prihodnji čas nam pač prinese upajmo ugodna poročila o nadaljnem poteku teh mirovni pogajanj.

Domače in tuje novice.

Odlikovanje. Cesar je podelil podpredsedniku državnega zbora, gosp. Jožetu pl. Pogačniku brez takse red železne krone II. razreda z vojno dekoracijo.

Imenovan je bil črnovojni stotnikom-avditorjem gospod dr. Milan Škerlj, dosedaj črnovojni nadporočnik-avditor.

Imenovanje. Okrožni zdravnik v Trebnjem, g. dr. Teodor Küssel je imenovan za provizoričnega zdravstvenega asistenta pri deželni vladi v Ljubljani.

Odlikovan Novomeščan. Računski podčastnik g. Ivan Picelj je bil odlikovan z železnim križcem s krono na traku hrabrostne svetinje in Karlovim četnim križcem. Popreje je že bil petkrat odlikovan. Čast junaku-rojaku!

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu decembru 1917 je 407 strank vložilo 425.582 kron 12 h; 163 strank vzdignilo 124.628 kron 56 h; torej več vložilo 300.953 kron 56 h; stanje vlog 6.020.822 kron 58 hel.; denarni promet 2.086.127 K 58 h; vseh strank bilo je 1050.

Umrl je 5. januarja po kratki bolezni in previden s sv. zakramenti, 72 let star, veleugleden posestnik na Mrzli luži pri Trebnjem, gospod Ivan Bukovec. Priporoča se vsem znancem v blag spomin. Njegovi duši večni raj!

Umrla je v Zatičini po kratki bolezni gospa Terezija Srebrnič iz Solkana pri Gorici in sicer dne 3. januarja ter bila slovesno pokopana v soboto 5. t. m. ob 10. uri dopoldne v Zatičini. Blaga pokojnica je bila mati preč. g. dr. Jos. Srebrniča, profesorja bogoslovja goriskega, ki se nahaja sedaj v zatiškem samostanu. Svetila ji večna luč!

Jugoslovanska deklaracija. Občinski odbor občine Dvor pri Žužemberku sklenil je v seji z dne 27. novembra 1917, da se soglasno pridružuje Jugoslovanski deklaraciji z dne 30. maja t. l. Vse svoje moči stavi na razpolago, dokler se ne zgradi Jugoslovanska država pod žezlom Habsburške dinastije. Ravnotako prosi gg. poslance, da delajo z vsemi močmi popolnoma neomajeno na to, da dosežejo vzvišeni cilj majniške izjave, da se že enkrat in za vselej otresemo tujega tlačanstva in pridemo tako do narodne svobode in boljše bodočnosti. Odobrava odločno postopanje naših gg. poslancev, kateri se hrabro zavzemajo za izpolnitev začetege dela, graja pa z obžalovanjem postopanje onih, kateri so iz kluba izstopili. S hvaležnostjo se pridružuje neumornemu prizadevanju našega presvitlega cesarja Karola I. ter akciji sv. očeta Benedikta XV. Živela Jugoslavija! Jože Prime, župan in 16 obč. odbornikov.

Geslo novega cesarja Karola. Geslo našega presvetlega vladarja se glasi: „V vojni in v miru z ljudstvom za domovino.“ Latinsko pa: „Pace belloque omnia pro patria cum populo meo.“

Voščilo. Iz zasedenega laškega ozemlja želi vesele božične praznike in srečno novo leto 1918 vsem Novomeščanom obojestrani Krke: Franc Bele iz Novega mesta, Jurij Mali iz Tolstega vrha, Franc Novinc iz Mirne peči, Jan. Kos iz Mokronoga.

Nesreče. Jože Povšič, posestnikov sin iz Medvedjeka pri Tržišču, je hotel

božični dan proslaviti s streljanjem. Poiskal si je možnar, kakoršnje so rabili svoj čas za streljanje pri cerkvenih slovesnostih. Tega je nesel v hišo, ga nabasal s smodnikom, na kterege je zabijal klin. Med zabijanjem se mu je pa smodnik vnel in možnar razletel. On sam je dobil na nogah lahke, trije okrog njega stoječi dečki pa težke poškodbe. Njegov brat Lojze je dobil hude rane na členku in na kolenu, bratu Janezu je pa zdrobilo kost desne noge pod kolonom. Osemletnemu Janezu Zurcu, ki je tudi poleg stal, je zadal drobec možnarja rano, ter mu zlomil levo nogo v goleni. — Janez Pečlin, nadomestni orožnik na Vinici, je hotel urediti sosedu puško. Ko jo je poskusil se je pa razletela, mu odrgala palec ter raztrgala dlan leve roke. Navedeni ponesrečenci se zdravijo v kandijski bolnici.

5000 kron za pozidavo romarske cerkve na sv. Višarjih je daroval celovski knezoškof. Kakor znano, je bila omenjena cerkev od Lahov močno poškodovana.

Darovi za slepe vojake. Čislana družina Metelkotova v Ledeči vasi pri Št. Jerneju je poslala 20 kron. Neimenovana gospa, Novomesto 4 K. — Na smrtni postelji je ukazal 5. januarja umrli posestnik Ivan Bukovec, posestnik na Mrzli luži pri Trebnjem, da se takoj pošlje na naše uredništvo 50 kron za uboge slepe slovenske vojake, katero svoto smo tudi prejeli. Slepí vojaki s č. sestro Klaro se bodo gotovo hvaležno spominjali velikega dobrotnika v pobožnih molitvah. Dobrotnikom živim in mrtvim bodi Bog večni plačnik!

Ogenj je nastal na Sv. Treh Kraljev v prvem dekliškem razredu v stari Skoletovi hiši v Novem mestu. Ogenj bi lahko bil zelo usodepoln za sosede, ko bi ga ne bila pogasila še pravočasno novomeška požarna bramba pod vodstvom svojega načelnika. Zvečer poprej je postrežnica zakurila v peč ter naložila za pečo drva, ki so se v noči unela. Škode ni posebne, pač pa je dim pokvaril šolske stenske podobe. Ljudje, ki so zjutraj odhajali iz kapiteljna so dim zapazili pri oknih. Pazite, da ne puščate drv pri vročih pečeh!

Odmera davka o vojnem dobičku. Izpisek iz plačilnih nalogov o dosedaj odmerjenem davku na vojne dobičke za cenilni okraj Rudolfovo je pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Rudolfovem (soba št. 1) v času od 8. do 21. januarja 1918 ob uradnih urah javno razgrujen vsakomur na vpogled.

Kakšno bo letošnje vreme. Nemški vremenski prerok Andrej Voss iz Berolina, ki ga zelo vpoštevajo nemški vrtnarji in sadjarji in ki je tudi vreme prošlega leta natančno prorokoval, pravi, da bode letošnja zima do srede februarja srednje mrzla, in da bo precej snega. Tudi marca in začetkom aprila bo vreme bolj toplo in vlažno. Od aprila do junija bo vreme bolj vlažno in le malo toplo. Poletje bo vroče in suho, jesen pa vlažna in malo solučna. V splošnem bo po nazoru Vossovem letošnje vreme srednje toplo in stanovito.

Zopet porote. S prvim januarjem 1918 so začele v Avstriji zopet poslovati porotne sodbe. Žrebanje porotnikov bo kmalu razglašeno.

Originalne ruske brzojavke imajo v rokah Čehi in Jugoslovani. To so namreč pristni brzojavi, v katerih je ponudila Rusija Avstriji in Nemčiji premirje, a so se v časopisih neresnično objavili. Vrše se glede tega velike preiskave na Dunaju, kakor poročajo hrvatski listi.

Črnogorski kralj Nikita leži baje na smrtni postelji, kakor se poroča iz Švice. Star je 76 let.

Zgubila se je 3. jan. od Windišerja do Perkota denarnica s črez 500 kronami, vojaško razvidnico in receptom. Pošten najditelj naj proti nagradi izroči isto g. Perkotu, Rudolfovo, Kandija.

Hudo zimo smo imeli pretekle dni tudi na Dolenskem.

Gospodarstvo.

Pozor čevljarji! Podpisana zadruga naznanja vsem čevljarskim mojstrom sodnega okraja Novomesto, da je Razdeljevalnica za usnje poslala zopet nekaj usnja, katero se dobi kakor po navadi pri gosp. M. Mramorju v Novem mestu. Pravico dobiti to usnje imajo le tisti, ki se izkažejo z obrtnim listom kot upravičeni čevljarski mojstri, to se pravi: tisti, ki imajo patent. — Zadruga čevljarjev, L. Cigler, t. č. načelnik.

Promet s čevlji. V zmislu naredbe trgovskega ministrstva z dne 13. decembra 1917, drž. zakon št. 482 se sme novo, kakor staro obnavljati prodajati konsumentom izključno le proti izkaznicam. V splošnem veljajo analogna določila kot pri prometu z blagom in obleko. Do definitivne ureditve bo v najnujnejšem slučaju izdajala izkaznice za mesto Ljubljano „Deželna poslovalnica za preskrbo prebivalstva z obleko“ (Šolski drevored št. 2) na deželi pa pristojna okrajna glavarstva.

Trgovina z lesom na Kranjskem je zopet odprta, ker je Kranjska izločena iz ožjega vojnega ozemlja. Za nakup in promet z mizarskim stavbnim lesom zato ni treba več posebnega dovoljenja od c. in kr. vojaškega oddelka za nabavo lesa.

6 milijonov hekto vina so našle zavezniške armade na Laškem. Kakor poroča „Wein-Zeitung“, se je večidel te rujne kapljice odposlalo v Nemčijo.

Olja na Španskem so pridelali letos nad 19 milijonov meterskih stotov. Vključ izredni bogati letini so cene olju silno visoke.

Pšenice so posejali letošnjo jesen v Rumuniji 1 milijon in 230 tisoč hektarjev. Upajmo dobro žetev.

Tobak brez nakaznic se bode še tudi nadalje dobival. Pravijo, da bi upeljava tobačnih nakaznic delala v prodaji velike preglavice. Tudi cene še ostanejo sedanje.

Teden dni dopusta.

Piše Janez Nep. Grzinič. (Dalje. I.)

Vzdramili so me vojaški vlaki. Takih v tem kraju gotovo še niso videli nikdar.

Po trije, štirje stroji, pa vagon za vagonom — vagon — vagon, kakor neizmerno dolga črna kača z ognjenimi očmi. Bilo je sicer vse pokrito. Razločil pa sem dobro vozove, strojne puške, topove, avtomobile itd. Iz kupejev pa se je razlegalo veselo petje na soško fronto vozečih se vojakov. Veselo, kakor da bi šlo na svatbo in ne v klavnico.

Junaki! Stisnilo mi je prsi. Iz ust pa mi je ušel vzdihljaj: Zakaj vse to? Nisem izlepa truden. Ta nočna promenada pa mi je že presedala. Precej časa po enajsti uri priropoče zaželjeni vlak.

Vdrlo je vanj toliko potnikov, da je bilo treba poguma, brezobzirnosti, celo nesramnosti, da si je vsakdo priboril svoj prostor v kupeju. Čeprav na stoječem.

Kam se vendar zganjajo ljudje v tako resnem času? Kakor nikdar preje. Jih pač goni skrb za vsakdanji kruh pa ljubezen do ranjenih in bolnih svojcev.

O vozniki ne vem veliko povedati. Ko sem sel na svoj sedež, vstopi izmučen železničar.

„Dovolite,“ mi pravi, „da se malo vležem.“

Vrže se na klop. Globoko vzdihne: „Noč in dan služba — noč in dan služba.“

Ter zaspi. Jaz pa tudi. Ko se prebudim, vidim na postaji, da hiti potnik na prosto, ki je imel isti cilj, kakor jaz.

Komaj sem na moje prestrašeno vprašanje, kje da smo, dobil odgovor, sem že stal zunaj.

Rešen sem bil. Po voznom listu, po legitimaciji me ni bil vprašal nihče.

Je bilo pač vse tako zaspano, kakor jaz. Kje sem bil, me vprašaš? Dragi bralec ali bravec ali kaj si, tega ti ne povem. Ugani,

ako se ti posreči. To ti pa lahko povem, da sem bil — na dežju. Imel sem sicer dežnik, pa ga nisem razpel. Tako je moja navada. Kaj bi pa počel moj zjamčeno nepremočni plašč, ako bi se ga preziralo kar tako. Saj dežnik in plašč in oboje skupaj ni dopuščalo mokremu elementu pota dalje, kakor do kože.

Prav sem imel tako. Dežnik pa mi je vendar delal precejšnje usluge. Postal mi je kašpot v temni noči. Dregal sem naimreč ž njim na levo in na desno, da bi ne treščil v kak zid ali se zavalil pod škarpo.

Pritopal sem se z božjo in dežnikovo pomočjo prav v mesto.

Bilo je že ob eni uri ponoči. V gostilni je še brlela luč.

Slišali so se pijani glasovi venkaj. Policijske ure se uvažujejo le pri nas doma.

Naletel sem torej takoj ob prvem koraku na kulturni napredek.

Živeli!

Nič kaj vesel pa nisem bil, ko so mi v hotelu dejali, da so vse postelje oddane.

Da so takoj začeli zapirati gostilno, me ni bolelo. Saj sem imel svojo gostilno s seboj.

Glede prenočišča pa sem začel grmeti in zabavljati. Sobarici je takoj odnehala odpora sila. Pričela se je pogajati z mano. Govorila je o treh ruskih vjetnikih, ki so baje naročili sobo to in to. Ako jih ni, je soba meni na razpolago.

„Kaj!“ zarentači neznan mi oficir za mojim hrbtom. „Ruski vjetniki pa hotel! Jaz jim bom že pokazal.“

Položil je roko na šele v svetovni vojni vpeljano oficirsko bodalo. Iz njegovih kretenj je bilo spoznati, da je pripravljen na boj na življenje in smrt.

Pogumno je planil v sobo. Videl je in vsi smo videli, da ni bilo notri ne Rusov ne vjetnikov, marveč samo tri pohlevne, za spati pripravljene postelje.

Oficir je godrnjal. Morda mu ni bilo prav, da se je moral vračati, ne da bi si bil ohladil svojo tako lepo na boj pripravljeno dušo.

Meni pa so ostale kar tri postelje. Dovolj.

Odpustil sem sobarici laž, oficirju nepotrebno asistenco in sem kmalu na to zaspal v božjem strahu, prav za prav v postelji.

Drugo jutro pogledam radoveden skozi okno.

Ha, solnce, čeprav malo pijano in nesigurno. Tisti oblaki tam gori me niso prav nič motili. Da le padalo ni.

Zdaj pa le hitro naprej, preden si vreme premisli.

Hladno je bilo, skoraj mrzlo. Solnce se je pa tudi že skril, ko sem korakal po lepo izprani cesti.

V noči je bilo lilo. Najlepše potovanje to.

Kako sem se divil raznim pokrajinam, ki jih nisem videl že več let, ki pa so mi ostale v trajnem spominu.

Pri nas doma je tudi lepo, ali te pokrajine imajo za me poseben čar, morda za to, ker niso pri nas.

Korakal sem prav počasi, da sem si vsako stvar ogledal bolj natanko.

Oj cigani! Kaj ste še tukaj? Zgradili so si lesene hiše, stanujejo pa v šotorih poleg njih. Po cigansko.

Pa to so drugačni cigani, kakor drugi. Njih poglavar je vse časti vreden mož. V njegovi rodbini se ne dogajajo tatvine. Vse mora biti pošteno pa delavno, drugače preneha vsaka zveza in zaščit.

Te cigane spoštujem.

Glej, spoznali so me. Kako me hité pozdravljati. Tak pozdrav dé dobro, če pride prav od ciganske strani. Pristen je. Cigan pa je tudi človek.

Nova mi je bila cestna korektura malo naprej. Kameniti klanec, ki je preje zmerom delal sitnosti mojemu kolesu, je izginil. Nova cesta pa mi je prav ugajala.

Žavil sem na desno.

Tedaj pa je šlo navzgor in vedno le navzgor. Od gladke ceste ne duha ne sluha več. Samo debelo kamenje, kakor nalašč vstvarjeno za podplatna nadomestila modernega časa.

Izogniti se ni bilo moč nikamor. Te težkoče je prav prijetno blažil do zdaj še krasni razgled na ljubko dolino globoko pod menoj.

Večkrat sem postal in se zamislil. Pogledal sem proti vrhu, kjer preneha v gozdu ves razgled.

Daleč je bilo.

He, sem dejal, če ne prideš danes tja gor, prideš pa jutri. Nikamor se ne mudi. Cemu je dopust. Le počasi, pa uživaj slast trenutka.

Zahvala.

Za blagodejne in tolažilne dokaze milega sočutja povodom prebridke izgube naše iskrenoljubljene mamice in tašče, gospe

Ivane Grailand

izrekamo tem potom najprisrčnejšo zahvalo. Zlasti se toplo zahvaljujemo mil. g. proštu dr. Seb. Elbertu, preč. kapiteljski in frančiškanski duhovščini, čč. gg. Usmiljenim bratom in Usmiljenim sestram, nadalje gg. pevcem za ginjlive žalostinke, meščanom in občinstvu iz vseh stanov, gospem in gospodom ter vsem-vsem, ki so izkazali naši dragi mami v tako obilnem spremstvu zadnjo čast. Osobito bodi tudi naša prisrčna zahvala preč. g. P. Pavlu Potočniku za njegovo ljubeznjivo tolažbo umrle ob njeni zadnji uri.

Žalujoči rodbini: Grailand-Picek.

Novo mesto, 7. januarja 1918.

Potrni neizmerne bridkosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naš prisrčno ljubljani in nepozabni soprog, predobri oče, gospod

Ivan Bukovec

posestnik na Mrzli luži

dne 5. januarja 1918, ob 4. uri zjutraj, po kratki mučni bolezni, previden s sv. zakramenti, v 72. letu starosti, umrl.

Pogreb nepozabnega rajnkega bo v ponedeljek, dne 7. januarja ob 10. uri zjutraj iz Mrzle luže na pokopališče v Trebnjem.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v farni cerkvi v Trebnjem. Priporočamo ga vsem prijateljem in znancem v blag spomin in molitev.

Mrzla luža, 5. januarja 1918.

Žalujoči ostali.

Razvedrilo.

Silvestrovo. „Milka, kako naj vlivamo danes svinec, ko sem dobila samo svinčni nadomestek?“ — „Mimica, nič ne de! Se bode vlil pač rezervni ženin! Bo tudi dober!“

Pri slovesu. Častnik: „Ne morem verjeti, ljubka gospica, da bodete vi še tudi nadalje mislili na-me! Kdo zna, kolikim drugim častilcem ste že to obljubili!“ — Gospica: „O, le verjemite mi, ker jaz sem si jih vse zapisala!“

Med štirimi očmi. Lekarnar novemu pomočniku: „Z vašim strupom za podgane nisem prav nič zadovoljen. Odjemalci, ki so poprej toliko strupa kupovali, so popolnoma izostali. Tem so gotovo poginile vse podgane!“

Pri obsodbi. Zagovornik obtožencu: „Tri dolga leta strogega zopora ste dobili! Čisto iz sebe sem zaradi tega!“ — Obtoženc: „Potolažite se gospod doktor; vi ste še mladi, bodete še lahko postali kaj družega!“

Praznoverje. Gospod svoji ženi: „Nikdar nisem bil praznoveren. Ko sem pa moral neki petek plačati kar naenkrat 13 računov, smatram oni petek za moj nesrečni dan!“

Učena gospica. „Dorca, saj ti je teta obljubila vendar gosko in ti prineseš prašička!“ — „Zato gledam, kje ima peruti!“

Pri dimnikarjevih. Gospod: „Kje je mojster, rad bi govoril z njim?“ — Učenec: „Najbrže je tam gori v dimniku, kamor navadno zbeži, če se tepeta z ženo.“

Pri kavi. „Ob, prijateljice, kako smo ženske nesrečne na svetu! Če še tako jezimo svoje može, vendar trpimo zraven me največ!“

Časovno. „Zakaj pa nosijo avstrijski in nemški vojaki samo rujave čevlje?“ — „Ker so silno veliko „biksa“ dali Lahom!“

Hišnika za „Narodni dom“

obenem društvenega slugo, sprejme Narodna Čitalnica v Novem mestu. Oženjenci imajo prednost. Kak soliden rokodelc: krojač ali čevljar bi dobro došel. Poleg stanovanja iz dveh sob in potrebnih stranskih prostorov se določi mesečna plača po dogovoru; ravno tako čas nastopa službe. Priglasila sprejemlje

6 Odbor „Narodne Čitalnice“.

Vabilo na redni občni zbor živinorejske zadruge v Kandiji

ki se bo vršil dne 21. januarja t. l. ob 10. uri dopoldne v prostorih g. župana Zurca v Kandiji.

Dnevni red: 1) Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. — 2) Poročilo načelstva in nadzorstva. — 3) Odobritev računskega zaključka za leto 1917. — 4) Volitev načelstva in nadzorstva. — 5) Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in ob istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki bode veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

7-2-1 Načelstvo.

V bližini Novega mesta kupi se več voz dobrega, hlevskega gnoja.

V protiračun se po dogovoru odstopi nekaj blaga.

A. Sušnik, — Ljubljana, Zaloška cesta 21.

Loterijske številke.

Trst, 24. decembra 83 90 55 84 48
Gradec, 2. januarja 56 84 24 59 60